

A KULTURÁLIS VÁROS UTÁN

**a kultúra új szerepei a városfejlesztésben
nemzetközi konferencia
Pécs, 2010. szeptember 24-25.**

A nyugati társadalmak poszt-indusztriális átalakulása során a kultúra a városfejlődés meghatározó tényezőjévé vált. Az 1990-es évekre végképp intézményesülő kultúra-alapú fejlesztés a nyugati városok stratégiáit domináló elképzeléssé nőtte ki magát. Eszerint a város kulturális infrastruktúrájának, intézményeinek, kínálatának bővítése a városok fejlődését vonja maga után, társadalmi integrációval, az életminőség általános növekedésével, új iparágak és munkahelyek megjelenésével, valamint a képzett munkaerőre és a turizmusra gyakorolt növekvő vonzerővel.

A kultúra alapú városfejlesztés diskurzusában született új koncepciók, mint a Bilbao-effektus, a kreatív város vagy a fesztivál-város eszméi viharos gyorsasággal, építészek, szociológusok és kultúrpolitikusok közvetítésével terjedtek el az észak-amerikai és európai városokban, megtermékenyítve e városok fejlesztési politikáját. Miközben az új fejlesztési paradigma korábban nem látott hangsúlyt fektetett a városfejlődés lágy, társadalmi és antropológiai tényezőire és számos városban látványos eredményeket hozott létre, az eredmények megosztották a szakmai közvéleményt, amelynek egy része kritikusan viszonyult a kultúrát eszközként használó fejlesztési programhoz, élesen támadva annak dzsentrifikáló hatását, illetve társadalmi mérnöki ambícióit.

Azóta, hogy Pécs elnyerte az Európa Kulturális Fővárosa címet és ezáltal bekerült az EU kulturális alapú városfejlesztési programjába, nem csupán a városban történtek alapvető változások. Az elmúlt két év globális válságsorozatai és a nyomukban ma is tartó recessziók számos ponton forgatták fel a posztindusztriális városfejlődés meghatározó elképzeléseit, amik az ingatlanpiacra alapuló gazdasági növekedést a kulturális iparágakon keresztül javasolták visszaforgatni a városfejlesztésbe. Az ilyen kultúra alapú városrehabilitáció nem csak gazdasági háttérének elvesztése, de a javarészt figyelmen kívül hagyott földrajzi és léptékbeli különbségek okán is újragondolásra szorul.

Kelet- és Közép-Európa városainak megkésett poszt-indusztriális átalakulásában a kulturális várostervezés és az EKF program komoly lehetőségként jelent meg; annak alternatívájaként, hogy e városok regenerációját szinte kizárólag magánbefektetők egymástól elszigetelt fejlesztései hajtsák létre. A nyugati kulturális minták

mechanikus adaptációját azonban több tényező is megnehezítette: az infrastruktúrák fejletlensége, a hozzáférés és az oktatás hiányosságai, az építészet, a kulturális tervezés és a management feladatainak elszigeteltsége, valamint a régiót különleges erővel sújtó, az ingatlanfejlesztések és magánberuházások alól a talajt kihúzó gazdasági válság új helyzetbe hozták Közép-Kelet-Európa városait. Így a gazdasági modelleken túl a kultúra fogalmához kapcsolódó városi rendszerek is elemzésre szorulnak: az ismert intézményrendszereken, múzeumokon, eseményeken túl mik azok az elemek ahol az urbánus élet hagyományos előnyei léteznek és újratermelődnek?

A konferencia élvonalbeli nemzetközi szakmai és akadémiai résztvevőkkel vizsgálja Közép- és Délkelet-Európa megváltozott gazdasági, politikai, társadalmi klímájában a kulturális városfejlesztés lehetőségeit, korlátait, megmaradt és új relevanciáit. A szekciók témái között szerepelnek az utazó koncepciók és lokalizációjuk, a kreatív város a válság után, az infrastruktúrák és a technológia kulturális vonatkozásai és az innováció szerepe a perifériákon. A program célja, hogy lehetséges fejlődési irányokat azonosítson Pécs, valamint a régió városai számára és a legújabb példákat, módszertani kérdéseket felvonultatva vázolja fel tervezők és döntéshozók szakterületeken átnyúló együttműködési lehetőségeit.

Témaadó előadók:

Franco Bianchini, Juan Herreros és Saskia Sassen.

További felkért előadók többek között:

Matej Bejenaru, Bodó Balázs, Bryan Boyer, Fabien Girardin, Adam Greenfield, Bas van Heur, Sabine Knierbein, Bert van Meggelen, Fabrice Raffin, Dominique Rouillard, Richard Russell, Nada Svob-Dokic, Jakub Szczeny, Kai Vöckler.

Szekciók

1. Utazó koncepciók, léptékek és lokalizáció

Az európai városok jelentős része, és így a kultúra fogyasztóinak a többsége jellemzően nem világvárosi léptékű, sem méreteiben, sem kapcsolataiban. Ez egy olyan településstruktúra, ami az európai integrációs folyamatok nyomán jelenleg is átalakulóban van: régiók születnek és halnak el, ahogy a nemzetállamok politikai és gazdasági határai elmosódnak. A kultúra gazdasági szerepe és versenyképessége ebben a helyzetben teljesen más, mint egy homogén (angolszász) nyelvű és gazdaságú, magas mobilitással bíró kontinensen. Valóban lehetséges-e kulturális városfejlesztésre alapozni a regionális fejlődést, és ha igen, akkor ez milyen kapcsolati és településstruktúrákban képzelhető el?

Az Európai Kulturális Főváros sajátos európai intézmény, ahol évről-évre különböző városok kapják meg az esélyt, hogy a speciális támogatással létesített új művészeti intézmények, az így generált, erősödő kultúrafogyasztás, valamint a megnövekedett láthatóság segítségével nyerjenek új lendületet fejlődésükhöz. Az EKF program, miközben teret és csatornákat ad a kulturális városfejlesztés koncepcióinak széleskörű elterjesztésére, egyúttal kísérletként is szolgálhat e koncepciók különböző gazdasági, politikai és társadalmi kontextusokba való beágyazódásának vizsgálatára.

A szekció az egyik legfontosabb kérdést járja körül: hogyan, milyen mértékben alkalmazhatóak az egyes városokban, különböző politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális kontextusokban kidolgozott módszerek és megoldások más városok más kontextusaiban? Mi a helyi elfogadottsága a legjobb nemzetközi gyakorlatoknak és mi a kulturális-kontextuális fordítás szerepe és módja a nemzetközi tapasztalatok alkalmazásának?

2. A kreatív város és a válság

Az ipari termelés kivonulása után az elmúlt két évtized városi fejlesztéseinek fő motorja az ingatlanpiac volt - a látványos építészeti beruházások, az új múzeumok és koncerttermek intézményi infrastruktúrái ennek a piacnak a katalizátoraiként működtek. Miután a városi tér, szinte utolsóként, bekerült a globális pénzügyi piacok spekulatív befektetési közegébe, az ottani folyamatok sebességei, dinamikája és kockázatai óhatatlanul visszavetültek a fizikai, építészeti környezetre. A pénzügyi válságok nyomán terjedő ingatlanfejlesztési és építőipari krízisek mögött azonban Európában kevés helyen áll olyan állam, ami mesterséges beavatkozásokkal tudná újraindítani a városi gazdaságok, a fogyasztás, az építkezés folyamatait.

A szekció az elmúlt években kibontakozó és napjaink építészeti-urbanisztikai gyakorlatára döntő hatást kifejtő gazdasági válság tükrében kívánja újraértelmezni a kultúra és az építészet lehetőségeit a városfejlesztésben. A válság által próbára tett egyik városfejlődési program a kreatív város és a kreatív osztály koncepciója. Számos szakma kényszerült arra, hogy újrafogalmazza szerepét és feladatait: a kutatás, az oktatás és a kulturális tevékenységek vagy az aktivizmus a klasszikus designeri szerepkör kitérítését végezték el. A válság nem hagyta érintetlenül a városok képét és gazdaságát sem: számos település küzd olyan problémákkal, mint a munkahelyek eltűnése, a megüresedett üzlethelyiségek vagy a közbiztonság romlása. Innovatív önkormányzatok gyorsan alkalmazkodtak az új helyzethez, és új módszereket kísérleteztek ki a felszabaduló energiák, terek és képességek kibontakozásának elősegítésére.

3. Infrastruktúra és technológia

Az épített infrastruktúra jelentősége a városfejlesztés deregulációs fordulataival időszakosan lecsökkent, hogy aztán az elmúlt években számos szakmában újra a figyelem középpontjába kerüljön. A fizikai infrastruktúrák kulturális jelentősége nem pusztán a városi életforma háttéréként betöltött szerepükben áll, hanem abban a hosszú távon igen jelentős hatásmechanizmusban, amit konkrét működésük, fizikai megjelenésük és láthatóságuk gyakorol a városi környezetre. A korábban jellemzően hozzáférhetetlen és zárt rendszerek ma egyre inkább a városok új köztereiként, nyilvános zónáiként jelennek meg, és az általuk biztosított szolgáltatások a városi kultúrában nem pusztán termékként vagy kész csomagokként értelmeződnek, hanem inkább olyan platformokként, amik a nyilvánosság új diskurzusait, változatos új piacait generálják.

Az elmúlt két évtized robbanásszerű technológiai fejlődése a globális pénzpiacok integrációja mellett a személyes munkakörnyezet és eszközhasználat átalakulását is lehetővé tette. Ez a folyamat és a felhasználói belépési küszöb drasztikus lecsökkenése teljesen újraírta a városok és lakosaik kapcsolatait is: a fizikai, épített

tér mellett már nem párhuzamos, virtuális közegben létezik a technológia, hanem az előbbitől elválaszthatatlan, augmentált valóságként.

A szekció célja az infrastruktúra kulturális szerepköreinek körbejárása fizikai-urbanisztikai, intézményi és technológiai-policy szempontokból. A kulturális intézmények decentralizációja, a tudásbázisok és eszközrendszerek létrehozása mellett a középpontban a hozzáférés kérdése áll: mind a városi kultúra intézményeihez, mind a városfejlesztés biztosította szolgáltatásokhoz, infrastruktúrákhoz és terekhez, mind pedig az ezek által generált információhoz és adatmezőkhöz. A puha infrastruktúrának vagy puha építészetnek is nevezett, földrajzi és térbeli paraméterekkel bíró adatok egyre növekvő mértékben képezik a városi élethez kapcsolódó szolgáltatások alapját, és így a "nyílt forráskódú város" koncepciója az önkormányzatok és a városi közösségek kapcsolatának új szintjét is kijelölheti.

4. Elmaradottság és innováció

Miközben az elmúlt évtizedekben jelentős mértékben újrendeződtek a centrum-periféria viszonyok mind a városi agglomeráció, mind a nemzeti gazdaságok viszonylataiban, a magukat marginális földrajzi és gazdasági helyzetben találó közösségek új innovációs tevékenységek laboratóriumaivá váltak. A nagy agglomerációk periferikus negyedei és a marginális régiók települései - nem rendelkezvén a centrumok gazdasági, kulturális és technológiai tőkéjével – más stratégiák kikísérletezésére kényszerülnek.

Ezeknek a tényezőknek a találkozása mentén fejlődnek jelenleg azok a kulturális iparágak, amik egyszerre lokálisak, kis léptékűek és ugyanakkor hálózatos jellegűek. A kulturális városfejlesztés kulcskérdése egyre több tekintetben az, hogy a városok hogyan teszik elérhetővé és felhasználhatóvá a saját rendszereiket - és az, hogy ebben a folyamatban az ellenőrzés és a szabályozás szerepeit hogyan vehetik át a közösségek és az egyének. A közösségi szerveződések technológizálódása a kulturális menedzsmentre, a városi intézményekre és fejlesztéspolitikákra is visszahat - a perifériák kérdése itt viszont nem földrajzi, hanem technológiai problémaként jelentkezik, ami az innováció és tervezés lehetőségeit és határait teszi kérdésessé az elmaradott régiókban.

A szekció arra a kérdésre fókuszál, hogy a perifériák miként képesek magukat elhelyezni a regionális és globális kulturális és technológiai hálózatokban, és milyen jövőbeli mintákra láthatunk rá, ha az itteni folyamatokat vizsgáljuk.

Előadások: új stratégiák

A konferencia második délutánjának előadásai a kulturális városfejlesztés új stratégiáit térképezik fel. A kulturális iparágak gazdasági hátterének átalakulásával a városfejlesztésben is új területek nyíltak meg, amik a kultúra fogalmának és a résztvevők szerepeinek is tágabb kereteket teremtettek. A fizikai infrastruktúrák integrált kulturális szerepe közvetlenül és a hagyományosnál jóval gyorsabban érhető tetten a technológiai és mediális hálózatok fejlődésében és a városi életre gyakorolt hatásukban. Ezek a rendszerek minden eddiginél nyitottabbá és jelen idejűvé teszik azt a közeget, amiben a városlakók közös élete zajlik, olyan

tudásbázist kialakítva, ami a városi kultúrát ismét privilegizált, innovatív szerepkörrel ruházza fel. Ennek a tudásbázisnak a kialakítása számos urbanisztikai prognózis és jövőkép témája, amik az innovatív koncepciókat az új szerepkörben működő tervezők mellett már gyakran nem a fejlett világ meghatározó nagyvárosaiból merítik.

A záró ülés előadásai a konferencia fő kérdéseire keresik a jövőbeli válaszokat: Mi finanszírozhatja ma a kulturális városfejlesztést? Hogyan válhat a kultúra katalizátorrá? Mi lehet a kultúrahordozó közege és hogyan fordítható ez gazdasági, policy vagy menedzsment modellekbe? Mik azok a fő területek, amiket érint, és mik azok, amiket elveszített? Mi a kulturális városfejlesztés szerepe a perifériákon és a kisvárosokban? Mik lehetnek a kulturális városfejlesztés fő kérdései az évtized végén?

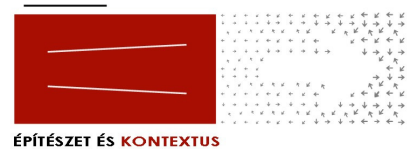
Szervezés és kapcsolat:

A konferencia a Dél-Dunántúli Építész Kamara által kezdeményezett Építészet és Kontextus programsorozat részeként valósul meg, a PTE Pollack Mihály Műszaki Karral való együttműködésében.

A programsorozat része a Pécs2010 Európa Kulturális Fővárosa évnek.

További információk

- www.ek2010.hu

A program tematikai felelősei és szervezői

- Polyák Levente (levente.polyak@kek.org.hu, +36 30 4359002)
- Szemerey Samu (samu.szemerey@gmail.com, +36 20 347 2046)

A Konferencia lebonyolítói és partnerei:

- Dél-Dunántúli Építész Kamara
- Bencze Zoltás építész (általános tartalmi felelős)
- PTE Pollack Mihály Műszaki Kar
- PTE BTK Kommunikációs és Médiatudományi Tanszék
- MUT Tolna-Baranyai csoportja

A Konferencia támogatói:

- Pécs2010 Menedzsmentközpont Nonprofit Kft.
- Hungarofest Nonprofit Kft.
- Magyar Építész Kamara
- Magyar Építőművészek Szövetsége

PÉCS2010

EURÓPA KULTURÁLIS FŐVÁROSA

PECS2010
MENEDZSMENTKÖZPONT

hungarofest

EURÓPA KULTURÁLIS FŐVÁROSA